

УДК 373.3.016:811.161.3:004

ВЫКАРЫСТАННЕ І НАВАЦЫЙНЫХ МЕТАДАЎ НА ЎРОКАХ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ Ў ПАЧАТКОВЫХ КЛАСАХ

Старавойтава Святлана Васільеўна

выкладчык беларускай мовы і літаратуры

Горацкага педагагічнага каледжа ўстановы адукацыі
“Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. А. Куляшова”
аг. Леніна, Рэспубліка Беларусь

Анотацыя. У рабоце дадзены пералік інавацыйных метадаў, якія можна прымяняць на ўроках беларускай мовы ў пачатковых класах. Паказана выкарыстанне інтэрактыўных метадаў на прыкладзе вывучэння некаторых тэм.

Галоўная задача адукацыйнага працэсу ў сучаснай школе заключаецца ў тым, каб вучань вучыўся сам, а настаўнік кіраваў яго вучэбнай дзейнасцю. Таму традыцыйны тлумачальна-ілюстрацыйны метады [1] замяняюцца новымі педагагічнымі тэхналогіямі:

- тэхналогія выкарыстання гульнёвых метадаў;
- тэхналогія праектнай дзейнасці;
- тэхналогія развіцця крытычнага мыслення;
- інфармацыйна-камунікатыўныя тэхналогіі;
- рознаўзроўневае навучанне і інш.

Разгледзім некаторыя з іх.

Тэхналогія развіцця крытычнага мыслення – гэта педагагічная тэхналогія, якая стымулюе інтэлектуальнае развіццё вучняў. Характарыстыкі крытычнага мыслення, выдзеленыя Д. Клуэтарам: самастойнасць, інфармацыйнасць, праблемнасць, аргументаванасць, доказнасць, індывідуальнасць, калектыўнасць.

Этапы рэалізацыі тэхналогіі развіцця крытычнага мыслення:

- стадыя выкліку скіравана на актуалізацыю апорных ведаў вучняў і прагназавання асваення вучэбнай інфармацыі па тэме;
 - стадыя асэнсавання скіравана на стварэнне ўмоў для рашэння дыдактычнай задачы і ўключэнне вучняў у разуменне пэўнай праблемы, асэнсаванне вучэбнага матэрыялу, ператварэнне інфармацыі ў веды;
 - стадыя рэфлексіі – вучні рэфлектуюць якасць уласнай дзейнасці і вынікі ўзаемадзеяння, абазначаюць перспектывы самастойнай работы па засваенні матэрыялу.

Адзін з прыёмаў, характэрных для тэхналогіі крытычнага мыслення, – гэта кластар [2]. У працэсе работы з кластарам у вучняў фарміруюцца і развіваюцца наступныя ўменні: уменне фармуляваць пытанні; знаходзіць галоўнае ў вялікім аб'ёме вучэбнага матэрыялу; устанаўліваць прычынна-выніковыя і лагічныя сувязі; рабіць вывады; праводзіць аналогіі; параўноўваць і аналізаваць.

Прымяненне кластара дапамагае ахапіць значна большы аб'ём вучэбнага матэрыялу, далучыць усіх вучняў да навучальнага працэсу. Кластар у пачатковай школе можна выкарыстоўваць на любым этапе ўрока: на стадыях выкліку, асэнсавання, рэфлексіі, а таксама ў працэсе актуалізацыі ведаў па пройдзенай тэме.

На стадыі выкліку вучні выказваюць і фіксуюць усе веды па тэме, якія ў іх ёсць, а таксама ўсе асацыяцыі і меркаванні. Кластар выступае як стымулюючы кампанент пазнавальнай дзейнасці малодшых

школьнікаў, які стварае матывацыю да разважання да пачатку вывучэння новай тэмы.

На стадыі асэнсавання прыём кластара дазваляе структурыраваць вучэбны матэрыял, палепшаць якасць засваення.

На этапе рэфлексіі адбываецца абагульненне атрыманых ведаў і ўменняў, якія кластар дапаможа сістэматызаваць.

Прыклад кластара пры вывучэнні тэмы “Падзел сказаў паводле мэты выказвання”:

Ячэйкі кластара можна запаўняць па меры вывучэння тэмы. Для праверкі ведаў па пройдзенай тэме вучням прапануецца запоўніць пустыя ячэйкі кластара.

С. С. Кашлёў у кнізе “Інтерактыўныя метады обучения педагогіке” [3] апісвае метады навучання, якія можна выкарыстоўваць на ўроках беларускай мовы ў пачатковых класах. Вось некаторыя з іх.

Метад “Чыё гэта?”

Прызначэнне метаду: развіццё ў вучняў творчага мыслення праз арганізацыю ўзаемадзеяння.

Патрабаванні да рэалізацыі метаду:

- 1) аптымальная колькасць удзельнікаў – да 30 чалавек;
- 2) неабходнае абсталяванне: загадзя складзеная сістэма пытанняў; некалькі карткаў з назвамі тэрмінаў, сярод якіх трэба будзе зрабіць выбар;

3) час рэалізацыі метаду: 7–10 хвілін.

Парадак рэалізацыі метаду:

1) настаўнік знаёміць удзельнікаў з сутнасцю метаду і парадкам яго рэалізацыі: з прапанаванай сістэмы пытанняў або прыкмет неабходна апэратыўна вызначыць, чыя гэта прыкмета, якой моўнай з’явы;

2) у некалькіх месцах у класе прымацоўваюцца карткі з назвамі моўных з’яў;

3) удзельнікам прапануецца сістэма прыкмет, па кожнай з якіх трэба вызначыць, чыя гэта прыкмета, і, рухаючыся па класе, размясціць пад адпаведнай карткай;

4) калі прыкмета адносіцца адразу да некалькіх з’яў, удзельнікі размяшчаюцца ў цэнтры аўдыторыі.

Разгледзім прыклад рэалізацыі метаду.

Рыхтуюцца таблічкі са словамі: 1. Назоўнік, 2. Прыметнік,

3. Дзеяслоў.

Даюцца прыкметы:

- змяняецца па родах, ліках, склонах;
- змяняецца па ліках і склонах, мае род;
- змяняецца па асобах і ліках;
- абазначае прымету прадмета;
- абазначае прадмет;
- адказвае на пытанні *што рабіць? што зрабіць?* і інш.

Метад “Закончы фразу”.

Прызначэнне метаду: апэратыўнае ўключэнне навучэнцаў у дзейнасць, узаемадзеянне, стварэнне спрыяльнай атмасферы, устанаўленне камунікацыі.

Патрабаванні да рэалізацыі метаду:

1) аптымальная колькасць удзельнікаў – да 30 чалавек;

2) спецыяльнага абсталявання рэалізацыі метаду не патрабуе.

Парадак рэалізацыі метаду: адным навучэнцам прапануецца пачаць фразу, а другім прадоўжыць. Работа можа мець як вусную, так і пісьмовую форму.

Прыклад рэалізацыі метаду.

1. Часціна мовы, якая абазначае прадмет і адказвае на пытанні *што? што?*, называецца ...

2. Прыметнік – гэта часціна мовы, якая ...

3. Дзеясловы прошлага часу адказваюць на пытанні ... і інш.

Прымяняючы на ўроках інавацыйныя метады навучання, настаўнік дабіваецца новых магчымасцей, звязаных з наладжаннем

міжасобаснага ўзаемадзеяння шляхам знешняга дыялогу ў працэсе засваення або абагульнення вучэбнага матэрыялу. На ўроках развіваюцца камунікатыўныя ўменні і навыкі, устанаўліваецца эмацыянальны кантакт паміж вучнямі. Развіваюцца агульныя ўменні і навыкі: аналіз, сінтэз, пастаноўка мэт і інш., забяспечваецца рашэнне навучальных задач. Акрамя таго, прымяненне гэтых метадаў забяспечвае рашэнне выхаваўчай задачы, так як дзеці вучацца працаваць у камандзе, прыслухоўвацца да думак іншых.

Выкарыстанне інтэрактыўных метадаў – добры сродак павышэння пазнавальнай актыўнасці вучняў на ўроках.

Спіс літаратуры

1. Бабанский, Ю. К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе / Ю. К. Бабанский. – Москва : Просвещение, 1985. – 208 с.
2. Ваганова, Н. А. Изучение особенностей проявления творческого потенциала школьников / Н. А. Ваганова. – Москва : Просвещение, 2010. – 265 с.
3. Кашлев, С. С. Интерактивные методы обучения педагогике / С. С. Кашлев. – Минск : Вышэйшая школа, 2004. – 176 с.